

SIGILII BIZANTINE DE LA DUROSTORUM-DOROSTOLON

I. BARNEA

În colecțiile fostului Cabinet numismatic al Academiei Române, transferate în ultimul timp la Muzeul de istorie al R. S. România, se păstrau 60 de piese mărunte, majoritatea sigilii bizantine de plumb (unele distruse aproape în întregime), câteva tipare de bronz romane și bizantine, toate provenind de la fostul director al liceului român din Silistra, Pericle Papahagi. Cu excepția cîte unui exemplar de la Oltina, Pîrjoaia (azi Izvoarele, jud. Constanța) și Balcic (Bulgaria), celelalte piese au fost găsite de elevii liceului la *Silistra*, pe malul Dunării sau în interiorul actualului oraș, situat peste ruinele fostului *municipium Aurelium Durostorum*, mai târziu cetatea bizantină *Dorostolon (D(r)istra)*, fostă reședință a themei *Paristrion (Paradounavon)*. Dintre toate, 15 sigilii bizantine din secolele VIII-XII, mai bine păstrate, au fost publicate de P. Papahagi și N. Bănescu¹.

Prezentăm mai jos, în ordinea vechimii și a importanței, zece plumburi sigilare inedite din fosta colecția a lui Pericle Papahagi, toate descoperite la *Durostorum-Dorostolon-Silistra*².

¹ Pericle Papahagi, în *Revue historique du Sud-Est européen*, 8, 1931, p. 299—311; N. Bănescu, în *Byzantion*, VII, 1, 1932, p. 321—331; N. Bănescu și P. Papahagi, *ibidem*, X, 1935, p. 601—606. Un sigiliu al împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913—959), din aceeași colecție, acum separat de ea, a fost publicat de subsemnatul, în *SCN*, III, 1960, p. 324—325, nr. 2 și în *Byzantina*, 3, Tesalonic, 1971, p. 157—164, nr. 9.

² Mulțumim și pe această cale vechiului prieten Oct. Iliescu, fost șef al Cabinetului numismatic al Academiei R. S. România, pentru bunăvoința cu care ne-a pus la dispoziție aceste sigilii, în vederea studierii și publicării lor. Menționăm că, dintre cele 10 sigilii de mai jos, cel aparținând împăratului Constantin al IV-lea (668—685) (nr. 4) a fost publicat de noi și în *RRH*, 4/1981, p. 625—628.

1. PLUMB COMERCIAL CU NUMELE ÎMPĂRATULUI CONSTANTIN CEL MARE (306—337)

Relativ bine păstrat. Diam. 12 mm.

Avers. În centru, bustul în relief, din profil, spre dreapta, al unui împărat roman. Pe margine, în cerc, legenda cu litere latine foarte mărunte, unele șterse. În stînga, de jos în sus, se poate citi : CONSTAN, iar în dreapta, de sus în jos și mai puțin clar : *tinu* S P(*ius*) F(*elix*) AUG(*ustus*). Figura masivă și puternică îl arată pe Constantin cel Mare, în perioada mai tîrzie a domniei, după victoriile de la Dunăre și inaugurarea noii capitale a imperiului roman (330). Pentru aceeași ultimă etapă a domniei lui Constantin pledează și pieptănătura capului său. În schimb, din cauza figurii prea mici și în parte tocite, nu apare clar dacă împăratul este reprezentat purtînd barbă, ceea ce ar contraveni portretului mai tîrziu al lui Constantin, reprezentat de obicei ras³.

Revers. Proeminență conică, străbătută transversal, către bază, de un mic canal orizontal pentru șnur.

După cîte cunoaștem, acesta este unicul plumb comercial cu numele și efigia împăratului Constantin cel Mare.

2. PLUMB COMERCIAL DE LA EFES

Formă neregulată, rupt în marginea din stînga, jos. Diam. maxim 15 mm. Înălțimea literelor 5—6 mm.

Av. În chenar simplu, dreptunghiular, puțin adîncit, literele EC, prima mai sus decît a doua. Dedesubt, la mijloc, litera I, păstrată numai în jumătatea superioară. Cele trei litere și dispoziția lor amintesc numele *Ἐφεσίων*, întilnit pe plumburi comerciale de la Tomis (Constanța)⁴ și *Sucidava* (?) (Izvoarele, jud. Constanța)⁵. Exemplarul de față ne face cunoscut municipiul *Durostorum* ca al III-lea punct de vamă de la Dunărea de Jos care avea legături comerciale cu „orașul Efesenilor“.

Rv. Suprafață puternic bombată, fără nici un semn sau ornament, în care nu se zărește obișnuitul canal transversal pentru șnur. Secolul V—VI.

3. SIGILIUL ÎMPĂRATULUI JUSTINIAN (527—565)

Formă neregulată, rău conservat. Marginile rupte, fețele tocite. Diam. circa 20 cm.

Av. Bustul împăratului Justinian I, din față, nimbă, cu barbă scurtă și rotundă, purtînd coroană cu pandantive și îmbrăcat cu chlamidă. Din inscripția ce se afla în cerc, pe margine, nu se distinge nimic.

³ Richard Delbrueck, *Spätantike Kaiserporträts*, Berlin-Leipzig, 1933, p. 14 și 38—39.

⁴ I. Barnea, în *RÉSEE*, VII, 1969, 1, p. 25, nr. 7.

⁵ V. Culică, în *Pontica*, 8, 1975, p. 225, fig. 1/3—4 și p. 245—246, nr. 57—60 ; *ibidem*, 9, 1976, p. 123 și pl. V, nr. 57—60.

Rv. Victoria înaripată, în chiton, înaintînd cu brațele întinse și ținînd în mîini cîte o coroană ce abia se mai distinge. Din cele două cruci existente jos, de o parte și de alta, nu se mai zărește nici o urmă ⁶.

După cele cinci sigilii de plumb descoperite la Constanța ⁷, acesta este al șaselea exemplar cu efigia împăratului Justinian I, găsit pe teritoriul Dobrogei, și pînă acum unicul cunoscut de la Silistra.

4. SIGILIUL ÎMPĂRATULUI CONSTANTIN AL IV-LEA (668—685)

Păstrat destul de bine. Diam. 27 mm ; grosimea 4 mm.

Av. Bustul din față, nimbă, al Maicii Domnului purtînd chiton și maphorion și ținînd la piept bustul de asemenea din față al copilului Iisus, purtînd nimbă crucifer și îmbrăcat în himation. Fiind mai proeminentă, figura lui Iisus este tocită în cea mai mare parte. În cîmp, de o parte și de alta, cîte o cruce în relief, cu extremitățile brațelor îngroșate. Din cauză că întreaga reprezentare este descentrată în sus, creștetul capului Maicii Domnului atinge marginea superioară a plumbului, iar nimbă și cele două cruci amintite au căzut parțial în afara suprafeței acestuia.

Rv. Mai bine păstrat decît aversul, poartă următoarea legendă, din cinci rînduri, în limba greacă, cu caractere latine, în relief, bine distincte :

CONS	ΚΩΝΣ—
TANTINOS	ΤΑΝΤΙΝΟΣ
CONSTANTOS	ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΣ
KEANASTASI.	κε'Αναστασί[α
·ASILISRO	θ]ασιλις'Ρω(μάλων).

Κωνσταντῖνος Κώνσταντος καὶ Ἀναστασία, βασιλεῖς Ῥωμαίων

În traducere : „Constantin, (fiul) lui Constans, și Anastasia, împărați ai Romanilor“.

Literele, parțial roase de vreme, se păstrează aproape în întregime. Excepție fac unele litere de la extremitățile rîndurilor 3—4 și îndeosebi 5, care, din cauza lungimii acestor rînduri și a descentrării legendei puțin mai jos (invers decît la av.), au căzut în afara cîmpului. Cu toate acestea, lectura și atribuirea sigiliului sînt asigurate : este vorba despre împăratul Constantin al IV-lea (668—685), fiul lui Constans al II-lea (641—668), și despre soția sa, Anastasia, care se intitulează „împărați ai Romanilor“.

⁶ Cf. G. Zacos-A. Vegliery, *Byzantine lead seals*, vol. one, Basel, 1972, nr. 3, c.

⁷ W. Knechtel, în BSNR, 1915, p. 6 (extras), nr. 2 ; I. Barnea, în RESEE, VII, 1969, p. 27, nr. 11—13 ; Idem, în SCN, VIII, 1982, nr. 1 (sub tipar).

Deși semnalat în două rânduri⁸, valorosul document n-a fost publicat niciodată integral și sistematic, rămânând ca și inedit, în orice caz, puțin cunoscut. Publicarea mai târziu a unor sigilii de plumb asemănătoare, dar nu identice cu cel de față, pare să arunce oarecare îndoială asupra unei părți a interpretării legendei sigiliului de la Silistra. Două dintre aceste sigilii la care ne referim, poartă numele împăraților Constantin IV și Constans II (în această ordine!) și au fost datate între anii 654—659⁹. Celelalte două, pe care în afară de aceste nume, se află și acela al împărătesei Anastasia, au fost datate mai larg: 654—668 (?)¹⁰. În comentariul cu privire la aceste ultime sigilii autorii își pun însă întrebarea dacă este vorba despre Fausta-Anastasia, soția împăratului Constans II, sau despre Anastasia, soția lui Constantin IV¹¹. În acest din urmă caz, așa cum înclinăm să credem, sigiliile respective nu pot fi datate mai curînd de anii 667—668, data cea mai probabilă a căsătoriei lui Constantin IV cu Anastasia. Spre deosebire de sigiliile amintite, pe exemplarul de la Silistra numele lui Constantin IV și Constans II apar întregi, primul la nominativ, iar al doilea la genitiv, pentru a indica paternitatea. Dimpotrivă, ultimul cuvînt al legendei (*Romaion*) nu apare întreg, ca pe celelalte sigilii, ci prescurtat (*Ro*), fiind considerat probabil un atribut bine cunoscut, ceea ce presupune o dată mai târzie a exemplarului de la Silistra, în comparație cu celelalte sigilii menționate.

Deosebit de important este faptul că pe fiecare din primele patru sigilii textul legendei se încheie cu formula: $\epsilon\kappa \Theta\epsilon\omicron\upsilon \beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\iota\varsigma \text{ } \rho\omega\mu\alpha\iota\omega\nu$ = „din (grația) lui Dumnezeu împărați ai romanilor“, fiind, după cite cunoaștem, cele mai vechi documente în care se întîlnește această formulă de titulatură bizantină. Spre deosebire de cele patru exemplare, pe sigiliul de la Durostorum-Silistra aceeași formulă se reduce la ultimele două cuvinte: $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\iota\varsigma \text{ } \rho\omega\mu\alpha\iota\omega\nu$ = „împărați ai romanilor“. Aceasta indică, după părerea noastră, de asemenea o dată ceva mai târzie, cel mai probabil anii 679—680, cînd Constantin al IV-lea, după victoria din 678 împotriva arabilor care atacau Constantinopolul, victorie socotită „o cotitură hotărîtoare a istoriei universale“¹², s-a îndreptat împotriva bulgarilor care, ajunși la nord de Delta Dunării, amenințau teritoriul imperiului. Nu este exclusă datarea sigiliului chiar mai târziu, după așezarea bulgarilor la sud de Dunăre și înainte de moartea lui Constantin IV (685). Oricum, este de reținut faptul că, într-un fel sau altul, aceeași formulă de titulatură imperială se mai întîlnește în documente de altă natură din secolele VII și VIII, înainte de a apărea pe monede bizantine, la începutul celui de-al II-lea

⁸ V. Laurent, în *Échos d'Orient*, 38, 1939, p. 359; Idem, CNA, XV, nr. 117—118, 1940, p. 198—217.

⁹ Zacos-Veglery, *op. cit.*, nr. 18, a-b.

¹⁰ *Ibidem*, nr. 19, a-b.

¹¹ *Ibidem*, p. 21.

¹² G. Ostrogorsky, *Histoire de l'État byzantin*, trad. J. Gouillard, Paris, 1956, p. 156.

Planşa 1.

deceniu al secolului al IX-lea¹³ și că deci, există o continuitate în folosirea ei, începînd, în orice caz, cu a doua jumătate a secolului al VII-lea. Începuturile acestei titulaturi urcă mai sus, pînă în timpul lui Heraclius, care, renunțînd la titulatura imperială latină, complicată, a folosit denumirea greacă populară de βασιλευς, titlu care apare pentru prima dată în Novella din anul 629, și care va deveni titlul oficial al împăratului bizantin¹⁴. Ca o compensație, alături de acest titlu grec se va adăuga cîteva decenii mai tîrziu atributul *Romaion*, într-o perioadă în care grecizarea imperiului bizantin se accentua tot mai mult, iar regretul după gloria de altădată a imperiului roman universal devenea tot mai mare.

În ceea ce privește legăturile regiunii Dunării de Jos, cu Bizanțul, după căderea *limes*-ului danubian, la începutul secolului al VII-lea, este bine cunoscut că, deși după moartea împăratului Mauriciu (582—602), Dunărea nu mai constituia propriu-zis o frontieră, totuși ea continua să fie socotită ca atare de către stăpînirea bizantină. Dovadă este faptul că, la 679—680, însuși împăratul Constantin al IV-lea apare în fruntea armatelor bizantine pentru a apăra aceeași veche frontieră, de data aceasta amenințată de bulgari. Nu pare lipsit de însemnătate nici faptul că armata bizantină n-a debarcat la sud, ci la nord de Deltă, ceea ce arată că o anumită fișie sau porțiuni de teren din stînga fluviului erau considerate strîns legate de frontiera dunăreană a imperiului¹⁵. O serie întregă de descoperiri arheologice, începînd cu monedele și sigiliile bizantine și încheind cu tot felul de obiecte mărunte de podoabă și accesorii de îmbrăcăminte, confirmă informațiile mai puțin numeroase ale izvoarelor literare despre continuitatea de viață a populației locale romanizate de la sudul și nordul Dunării de Jos și despre legăturile ei cu noua Romă, nu numai în secolul al VII-lea, ci și după aceea, pînă la revenirea imperiului bizantin la vechea frontieră dunăreană și la organizarea aici, în secolele X—XII, a themei *Paristrion* (*Paradounavon*)¹⁶.

¹³ V. Laurent, în CNA, *op. cit.*, p. 207.

¹⁴ G. Ostrogorsky, *op. cit.*, p. 135.

¹⁵ N. Iorga, *Histoire des Roumains*, II, Bucurest, 1937, p. 365 și 376; I. Barnea, *Din istoria Dobrogei*, II, București, 1968, p. 445. A. Petre, *Beroe*, I — Rezumatul tezei de doctorat, București, 1975, p. 24, stăruie asupra continuării existenței unor vechi centre militare „în cadrul prezenței autorității imperiului bizantin și nu a unei simple stăpîniri normale”.

¹⁶ I. Barnea, *op. cit.*, p. 442—445; Idem, *Din istoria Dobrogei*, III, București, 1971, p. 7—23; I. Barnea, O. Iliescu, C. Nicolescu, *Cultura bizantină în România*, București, 1971, *passim*; Maria Comșa, în RÊSEE, IX, 1971, 3, p. 377—390; C. Preda, SCIV, 23, 1972, 3, p. 375—415; B. Mitrea, în SCN, 6, 1975, p. 113—125; O. Toropu, *Romanitatea tîrzie și străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică (sec. III—XI)*, Craiova, 1976; Dan Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n.*, Iași, 1978; idem, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.*, Iași, 1981; Ligia Bîrzu, *La continuité de la création matérielle et spirituelle du peuple roumain sur le territoire de l'ancienne Dacie*, Bucurest, 1980, p. 73—102.

5. NICOLAE, PRIMICER

Ambele fețe mult corodate și șterse. Știrbit puțin în margine, la extremitățile canalului pentru șnur. Diam. 25 mm.

Av. În chenar simplu circular, bustul sf. Nicolae, din față, purtând nimb, binecuvîntînd cu dreapta și ținînd cu mîna stîngă, la piept, Evanghelia. De o parte și de alta, în cîmpul liber, scrisă în coloană verticală, legenda cu numele sfîntului : 'Ο ζγιος Νικόλαος, ștearsă în cea mai mare parte.

Rv. În cerc simplu descentrat spre stînga, jos, legenda în patru rînduri, cu litere mari, frumos rotunjite, dar tocite majoritatea :

+ KĒRΘ	+ K(ύρι)ε θ(οή)θ(ει)
ΤΩ CΩΔ8	τῷ σῷ δού(λφ)
NIKOLAAQ	Νικολάφ
ΠΙΜΙΚ,	πριμικ(ηρίφ)
+ Kύριε θοήθει τῷ σῷ δούλφ Νικολάφ πριμικηρίφ	

În traducere : „Doamne ajută rōbului tău Nicolae, primicer“. Secolul XI.

Primicerul (ὁ πριμικῆριος) era titlu acordat primului dintr-o categorie ori organizație cu caracter aulic, militar sau bisericesc, bine cunoscut la Bizanț, în secolele IX—XIII⁴⁷. Printre cei care purtau acest titlu este de menționat Theodor, „primicer și strateg de Distră“, de la sfîrșitul secolului X — începutul secolului XI⁴⁸. Unele sigilii din sec. X—XIII ne fac cunoscuți cîțiva primiceri purtînd numele atît de răs-pîndit Nicolae, cei mai mulți din sec. X—XI. Printre ei se află și primicerul împărătesei Eudocia (1067)⁴⁹. Fără să pretindem identificarea titularului sigiliului găsit la Silistra cu vreunul din aceștia, socotim că el a trăit cel mai probabil la Constantinopol, în cursul secolului al XI-lea, că avea legături oficiale sau particulare cu vreun înalt funcționar bizantin, poate chiar cu strategul din acel timp de la *Dorostolon*.

6. LEON, MAGISTRU ȘI DUCE AL ASIEI

Plumb tocît pe ambele fețe și puțin știrbit în marginea superioară. Diam. 25 mm.

Av. Bust, din față, în relief puternic. Probabil Maica Domnului purtînd nimb și ținînd la piept pe copilul Iisus, în medalion. În dreapta și în stînga par să se distingă vestigiile ale literelor MP ΘΥ.

⁴⁷ R. Guiland, *Recherches sur les institutions byzantines*, I, Berlin, 1967, p. 300—301, 303, 311.

⁴⁸ N. Bănescu, *Les duchés byzantins de Paristrion (Paradounavon) et de Bulgarie*, Bucarest, 1946, p. 69—70.

⁴⁹ R. Guiland, *op. cit.*, p. 311—312.

Rv. Legendă în cinci rînduri, mult stearsă :

+ K̄E ROH	+ K(ύρι)ε βοή—
ΘΕΙΛΕΟΝ	θει Λέον(τι)
ΜΑΓΙCΤΡΩ	μαγίστρω
ΚΑΙΔΟΥΚ	καί δουκ(ι)
ΑCΗC	'Ασ(ι)ης

+ Κύριε βοήθει Λέοντι μαγίστρω καί δουκί 'Ασίης.

În traducere: + „Doamne ajută lui Leon, magistru și duce al Asiei“. Secolul X.

Dacă lectura pe care o dăm ultimului rînd al legendei este justă, înseamnă că Leon, deținătorul înaltului titlu aristocratic de magistru²⁰, era investit și cu demnitatea de „duce al Asiei“. Un titlu parțial asemănător purta Nichifor Phokas înainte de-a ajunge împărat: „strateg autocrator al Asiei“, titlu corespunzător celui de „Domestikos al themeilor Orientului“²¹.

7. STAVRAKIOS, SPĂTAR ȘI STRATEG AL TESALONICULUI

Jumătate de plumb rupt în două, în sens vertical, pe urma canalului pentru șnur. Jumătatea păstrată este în bună stare de conservare. Diam. 23 mm.

Av. În cerc perlat bustul din față al sf. Nicolae în costum de arhieru și ținînd la piept cu mîna stîngă Evanghelia. Se mai păstrează aproape jumătate din partea stîngă a corpului, cu Evanghelia, și un arc din nimbul alcătuit din perle. Literele ΚΟΛ, scrise în coloană verticală, către marginea cercului perlat, în cîmpul liber dintre acesta și bust, pun în afară de orice îndoială identificarea personajului reprezentat.

Rv. În cerc perlat, aproximativ jumătate din partea stîngă a legendei în cinci rînduri, cu litere în relief, bine conturate și distincte, precedate de o mică cruce :

+ K̄...	+ K(ύρι)[ε βο(οή)θ(ει)]
CTA....	Στα[υρακ(ι)ω]
CIIA...	σπα[θαρ(ι)ω] κ(α)ι σ—
TPA...	τρα[τηγῶ]θε—
CA.	σα[λονίκης]

+ Κύριε βοήθει Σταυρακίω, σπαθαρίω καί στρατηγῶ Θεσσαλονίκης.

În traducere: + „Doamne ajută lui Stavrakios, spătar și strateg al Tesalonicului“. Secolul XI.

²⁰ Cu privire la acest titlu a se vedea L. Bréhier, *Les institutions de l'empire byzantin* (Le monde byzantin, 2), Paris, 1949, p. 123 și 138 și R. Guiland, *op. cit.*, p. 395—396.

²¹ R. Guiland, *op. cit.*, p. 383.

Starea bună de conservare a literelor din prima jumătate a legendei permite ca lectura lor să fie asigurată, iar întregirea fiecărui rînd destul de probabilă, a unora chiar (r. 1, 3—4) absolut certă. În istoria aceluiași mare oraș bizantin se mai cunoaște un „spătar imperial și eparh“ cu numele Stavrakios, între anii 750—850²². Credem însă că înaltul personaj care este titularul prezentului sigiliu, după cîte cunoaștem nemenționat de vreun alt izvor literar sau arheologic, a trăit cu vreo două sute de ani mai tîrziu, neavînd nici o legătură cu omonimul său mai vechi.

8. ȘTEFAN, A SECRETIS

Din cauza presării, au fost distruse circa 2/3 din ambele fețe ale plumbului, păstrîndu-se parțial numai cîte o fișie verticală, în mijloc, și aceasta fisurată pe urma canalului pentru șnur, mai puțin pe avers și mai mult pe revers. Știrbit în margine, la extremitățile canalului pentru șnur. Diam. 25 mm.

Av. În chenar simplu, circular, cu marginea înălțată, bustul din față al unui sfînt tînăr, purtînd nimb cu marginea perlată (sf. Ștefan?). În cîmp, nici o urmă din legenda ce va fi arătat numele sfîntului.

Rv. În chenar asemănător cu cel de pe avers, legendă în patru rînduri, din care nu se mai păstrează decît cîte două-trei litere la mijlocul fiecăruia :

ΚΕ R.	+]K(ύρι)ε θ[(οή)θ(ει)]
..ΕΦΑ..	Στ]εφά[ν φ
..HKP...	άσ]ηκρ[ήτη
..AIB

+ Κύριε θεήθει Στεφάνφ άσηκρήτη...

În traducere : „Doamne ajută lui Ștefan, a secretis“.... Secolul XI.

Titularul sigiliului era cel mai probabil un secretar imperial²³ cu prenumele Ștefan, despre care însă nu putem spune mai mult. Se pare că în ultimul rînd se afla numele de familie, greu de reconstituit după literele ce se mai păstrează și acestea nesigure.

9. SIGILIUL LUI DAMIAN

Parțial tocit și deteriorat prin presare. Diam. 19 mm.

Av. În chenar simplu, circular, descentrat spre dreapta, bustul nimb al Maicii Domnului, ținînd la piept bustul lui Iisus copil, din

²² Zacos-Veglery, *op. cit.*, nr. 2382.

²³ Secretarii imperiali (a secretis) făceau parte din cancelaria imperială care avea în frunte un protoascretis sau protascretis. Ei aveau sarcina de a întocmi și transcrie actele publice expediate în numele împăratului, pe care se punea semnătura sau sigiliul acestuia. V. Laurent, *La collection C. Orghidan*, Paris, 1952, nr. 59.

7

8

9

10

care nu se mai distinge aproape nimic. În câmp, de o parte și de alta, foarte slabe urme din prescurtarea numelui Maicii Domnului \overline{MP} în stînga și $\overline{\Theta Y}$ în dreapta.

Rv. Legendă în patru rînduri, cu litere mari, bine conturate, cele mai multe distruse parțial sau aproape în întregime :

.ERO	[+K](ύρι)ε δο—
HΘ. ΤΩCΩ	ήθ(ει) τῶ σῶ
Δ, ΔAMI	δ(ούλ φ) Δαμί—
ANΩ	α νῶ

+K ύριε δοήθει τῶ σῶ δούλ φ Δαμιανῶ.

În traducere : „Doamne ajută robului tău Damian“. Secolul XI.

10. SIGILIUL UNUI OARECARE CONSTANTIN

Parțial tocit și cu o șențuire adîncă pe revers, rezultatul unei rupturi, în sens vertical, pe urma canalului pentru șnur. Marginea îngroșată. Diam. 20 mm.

Av. În cerc perlat, bustul nîmbat al sf. Nicolae, tocit și diformat, de nerecunoscut dacă n-ar exista legenda numelui păstrată aproape întregă, în coloană verticală, de o parte și de alta a figurii : O NIKO — ΛΑΟΣ

Rv. Legendă în patru rînduri, în cerc perlat, scrisă cu litere mărunte dar elegante, precedată de o mică cruce. Deși ruptura amintită a distrus literele din mijlocul fiecărui rînd, lectura textului simplu poate fi socotită asigurată :

+ .Ε̄ R	+ [K](ύρι)ε δ—
OH. ΕΙ	οή[θ]ει
K . NC	K[ω]νσ—
T . NT	τ[α]ντ(ίν φ)

+K ύριε δοήθει Κωνσταντίν φ.

În traducere : + „Doamne ajută lui Constantin“. Secolul XII.

BYZANTINISCHE BLEISIEGEL VON DUROSTORUM-DOROSTOLON

Zusammenfassung

Es werden zehn byzantinische Bleisiegel veröffentlicht, die zufällig und einzeln zwischen den beiden Welkriegen auf dem Gelände der alten römischen Stadt *Durostorum*, in byzantinischer Epoche unter dem Namen *Dorostolon*,

(*D(r)istra*) und heute als *Silistra* (V. R. Bulgarien) bekannt, entdeckt wurden. Anfänglich in der Sammlung des gewesenen Direktors des rumänischen Gymnasiums von Silistra, Pericle Papahagi, befindlich, kamen diese Bleisiegel ins Münzkabinett der Rumänischen Akademie und in letzter Zeit in die Sammlungen des Geschichtemuseums der V. R. Rumänien.

Die ersten zwei sind Handelssiegel, eines mit der Figur des Kaisers Konstantin dem Grossen (306—337) und das andere mit dem Namen der Stadt Ephes (5.—6. Jh.). Andere zwei Siegel (Nr. 3—4) gehören den Kaisern Justinian I (527—565) und Konstantin IV (668—685). Die folgenden vier Siegel (Nr. 5—8) weisen die Namen hoher byzantinischen Würdenträger und Beamten aus den 10.—12. Jh. auf: Nikolaos, Primikerios (5), Leon, Magistros und Dux Asiens (6), Stavrakios, Spatharios und Strategos von Thesalonike (7) und Stephanos Asekretes (8). Die letzten zwei Exempläre (Nr. 9—10) weisen nur die Vornamen zweier unbekanntenen Personen auf: Damianos (11. Jh.) und Konstantinos (12. Jh.).